

הרב ברוך גאלדמאן

## בענין דם חימוד

(א) ביבמות לז: (ובנדה סו.) אמר רבא תבעוה לנשא ונתפייסה צריכה שתשב שבעה נקיים. צריך ביאור מהו החשש שבא על ידי תביעת אשה לינשא, שבשבילו אנו מצריכים אותה לישב שבעה נקיים. כמה נפקא מינות להלכה בנוגע לזמן ספירתה, חיוב הפסק טהרה ובדיקות, ועוד, תלויות, בביאור גדר החשש.

מתחלה כדאי הוא להביא את שיטת הר"ן בחידושו לנדה דף כ: שדם חימוד (הבא מחמת תביעה) בעצמותו טהור ואינו בכלל דם נדה שטמאה התורה. וכתב שם וז"ל והאי דצריכה לישב ז' נקיים משום דאגב חימוד מתעוררים דמיה ואע"פ שדם חימוד טהור אפשר שנמשך אף דם נדות עמו עכ"ל. מ"מ רוב הראשונים חולקים על שיטת הר"ן וס"ל שדם חימוד טמא מן התורה וממילא מבואר למה צריכה לספור ז' נקיים.

(ב) אלא דעדיין צריך תלמוד למה היא טמאה אף אם לא הרגישה כלל בשעת התביעה? ועוד יותר קשה דקיי"ל (יו"ד ס' קצ"ב ס"א) כשיטת הרמב"ן (בהל' נדה שלו פ"ג הי"ב) שאפילו בדקה עצמה בשעת התביעה ונמצאת טהורה אפ"ה הוי טמאה שמא מחימודה לאיש ראתה דם טפה כחרדל ונאבדה. ואע"פ שזה חומרא דרבנן כמבואר באחרונים (ע' ט"ז שם סק"א) מ"מ ע' תשובת מיימוני סוף הל' אסורי ביאה ס"א שהקשה בשם הראב"ה דלמה גרעה מאשה שיש לה וסת קבוע דאם בדקה בשעת וסתה ואמרה טהורה אני נאמנת, ולמה לא תהיה אשה זו נאמנת לומר ברי לי שלא ראיתי. (וס"ל לדינא דבאמת מהני בדיקתה אם אומרת ברי לי.) ולהלן בסו"ד ניישב את הפסק שלנו דלא מהני בדיקה ובכל ענין צריכה לספור ז' נקיים. וע' חוות דעת סקצ"ב בביאורים סק"א שכתב דאם היתה לה מוך דחוק ברחמה כל שעת התביעה ודאי דלא חיישינן, דאי הוי דם, על המוך איבעי לאישתכוחי. אבל ע' לקמן מה שיש לפקפק בזה.

(ג) ועתה עלינו לברר מהו באמת גורם דם חימוד לבוא. אם הוא התביעה לינשא עצמה, או חימוד של נישואין במה שיקרא לה שם נשואה, או חימוד תאות הביאה, או שמא הצטרפות של כמה גורמים? מוסכם הוא מכל הפוסקים שאין דם חימוד בא בלי סמיכת דעת. זאת אומרת אין אשה מחמדת לבעלה עד שתהא סומכת

בדעתה שבודאי יבוא הדבר לידי נישואין. אבל אם היא חוששת שמא יחזור בה ולא ישאנה אין כאן כ"כ חימוד שיביא ראית דם. היאך אנו יודעים אם היא בטוחה שישאנה אם לאו? בזה יש כמה שיטות בראשונים.

(ד) שיטת הרא"ה הוא (בדק הבית בית שביעי שער שני דף ה: בדפוס הרגיל) שתביעה קודם קידושין לאו כלום הוא דאין אשה סומכת דעתה עד אחר הקידושין, ע"ש במשמרת הבית שהקשה על זה דא"כ בטלה קידושי ביאה (אינו מובן כ"כ, שהרי דם חימוד במקום שלא מצאה שום דם הוי רק מדרבנן) ועוד דא"כ א"א לנשא אלא אחר ז' ימים מן הקידושין לכל הפחות וא"כ משוית להו לכל ישראל טועין שמקדשין ומכניסין לחופה ביום אחד! כמובן שיטת הרא"ה נדחית לגמרי ולא הובא בשו"ע כלל (יו"ד ס' קצ"ב ס"ב). מדעת הריב"א (מובא בתשובת מ"י שם) מוכח שס"ל להיפך מן הרא"ה, וז"ל אם קדשה מקודם זמן גדול או קטן ואיחר לאחר הקידושין חודש או אפילו שבעה ימים, ותבעוה לינשא כיון דידעת בו כבר לא מחמדת ומותרת לינשא מיד עכ"ל. משמע מדבריו שאחר שנתקדשה אין התביעה מביאה חימוד, ואם כבר ספרה ז' נקיים קודם התביעה מותרת לכנס לחופה מיד. קולא זו לא הובאה בשלחן ערוך.

(ה) להלכה נפסק בשו"ע (ס' קצ"ב ס"ב) כשיטת הרשב"א שמונים ז' ימים משעה שמתקנין צרכי החופה כגון רמי שערי באסיתא, או משעה שמודיעין אותה שתכין עצמה לכנס לחופה, אע"פ שלא נתקדשה עדיין. אלא דצ"ע קצת בדעת הרשב"א. דהוא ס"ל בתורת הבית שם (דף ו. בדפוס הרגיל) שמעיקר הדין לא בעי הפסק טהרה ולא בדיקות כיון שחשש ראייה הוי רק בשעת התביעה לחוד ולא אח"כ, א"כ כשתבעה זמן גדול קודם החופה (ואז לא סמכה דעתה עדיין) א"כ איזה רגע נחשוב אח"כ כתביעה כשחופתה מתקרבת, וצ"ל שבאיזה רגע שהוא, שהיא סומכת בדעתה שיהיו הנשואין אז חומדת ורואה. ודו"ק. אגב נכון להזכיר דעת הרא"ה שם. שבעי הפסק טהרה וגם בדיקות בכל הז' ימים. אבל הרמב"ן ס"ל (וכן נפסק בשו"ע) שאינה צריכה הפסק טהרה אבל בדיקה תוך ז' בעי. והרשב"א ג"כ חשש לדבריו למעשה להצריך בדיקה.

(ו) עד כאן הבאנו את הראשונים שס"ל שהתביעה עצמה מביאה חימוד. שיטת הרשב"ם שונה היא לגמרי. (ע' הל' איסורי ביאה פי"א ה"ט בהגהות מימוניות אות ה', אור זרוע ס' שמא, ומרדכי למס' שבועות ס' תש"מ) וז"ל באור זרוע שם. פירש רשב"ם וכו' וצריכה לישוב ז' נקיים קודם חופה שמא מחמת תאוה ראה דם שכן דרך אשה לחמוד קודם חופה ימים או עשור וכו' והלכך לובשת בגדים לבנים כל ז' ימים קודם חופה וכו' ואם לא ראתה בהם דם טובלת בליל בעילת מצוה קודם בעילה שמא ראתה דם שנה או שנתיים בימי בתוליה ולא טבלה ומיטהרת עכשיו בטבילה זו, עכ"ל. ומבואר מדבריו שאין התביעה עצמה גורם דם אלא תאות הביאה והנשואין,

ומה שטובלת אם נמצאת טהורה בכל ז' הימים הוי רק מחמת חשש ראייה בשנה שעברה (ולא כתב מחמת שעת התביעה ודו"ק). לפי הרשב"ם פשוט שלא מהני ספירה ב' או ג' שבועות קודם החופה (כדעת הרשב"א) אלא דצריכה לבדוק בכל יום עד החופה, ואפילו טבלה ב' ימים קודם החופה צריכה להיות בודקת בימים הבאים עד החופה. הרמ"א (קצ"ב ס"ב) כתב שיש לסמוך הטבילה סמוך לבעילת מצוה בכל מה דאפשר (כדעת הרשב"ם).

(ז) ע' חוות דעת (קצ"ב סק"א) וז"ל ולפע"ד נראה פשוט דלא חשו חז"ל רק בחימוד של נשואין שחימוד גדול יש לה במה שיקרא לה שם נשואה וכו' אבל לביאה של זנות אין לה חימוד רק כמו חימוד של כל ביאה וביאה וזהו שאמרו בש"ס תבעוה לנשא וכו' ולפי"ז נ"ל דאין צריך לבדוק עצמה רק עד שעת נשואין, אבל אחר הנשואין אם לא בעל תיכף אין צריך בדיקה בימים שבין הנשואין להבעילה עכ"ל. מבואר שס"ל שחימוד של ביאה לחוד לא מביא לידי ראייה. אבל ע' לחם ושמלה סק"א שדחה דבריו כי מכל הפוסקים משמע שס"ל דהדם בא מחמת חימוד לתשמיש חדש. וממילא אפילו אחר הנשואין, מכיון שעדיין יש תאות ביאה צריכה לבדוק עד יום הבעילה עצמו. וכן פסק בס' בדי השולחן קצ"ב סקכ"ט.

(ח) ברא"ש (נדה פ"י ס"ד) מצריך בדיקה בימי הספירה אחר תביעה וכתב וז"ל דחיישינן בכל יום שמא תראה. דיותר שהיא קרובה לזמן החופה יותר לבה הומה ומשתאה, ותדיר חיישינן שמא מחמת חימוד תראה, ולכך הזכיר רבא בדבריו ז' נקיים לא מחמת חומרא דרבי זירא (נדה סו). אלא אפילו קודם שנהגו חומרא דרבי זירא וכו' אלא שבעה נקיים דקא אמר רבא שיהו נקיים בבדיקה, עכ"ל. ודבריו לכאורה צריכים ביאור גדול. דממה נפשך. אם מהני בדיקה לדם חימוד, אמאי בעי ז' נקיים, תבדוק עצמה בשעת תביעה ותנשא מיד (כדעת הראב"ה לעיל). ואי ס"ל דלא מהני בדיקה (כרוב פוסקים) מאי מועיל בדיקתה בכל יום כיון שכל יום מוסיף לה חמדה! ואמאי לא בעי הפסק טהרה ג"כ כיון שהוי כודאי ראתה וגם שעלולה לראות? (בשלמא לרשב"א דרק אותו רגע של תביעה אתי דם ולא יותר ניחא אלא יעיין בשו"ת חת"ס חיו"ד ס' קפ"ד וז"ל: הרשב"א לא יכחיש הטבע שהיא מוספת תאוה וחימוד בכל שעה ורגע מ"מ לא חייש ליה משום דשובע לה חימוד מיום התביעה עכ"ל).

(ט) בישוב שיטת הרא"ש ע' לחם ושמלה (קצ"ב סק"ו) שכתב וז"ל ואין להפליא על התקנה דביום ראשון שלא היתה החמדה חזקה לא מהני בדיקה ובימים שאח"כ שנתחזקה החמדה מהני בדיקה וכו' אין זה פלא, ואדרבה היא הנותנת, שהרי הר"ן כתב דמש"ה לא מהני בדיקה דכיון דם חימוד הוי מועט חיישינן שמא נאבד, א"כ י"ל זהו רק ביום ראשון (יום התביעה) אבל בימים שאח"כ סמכינן שפיר על הבדיקה ואמרינן דאם איתא שראתה דם חימוד הו"ל לאשתכוחי דכיון

דהחמדה חזקה היה דם הנראה עכ"ל. מבואר מזה שלרא"ש יש ב' גורמים לדם  
 חימוד — א' התביעה עצמה (כרשב"א), וב' חימוד תאות ביאה ונישואין  
 (כרשב"ם). אע"פ שבברי הלחוי"ש נאים בטעמים מ"מ עדיין צע"ק למה לא בעי  
 הפסק טהרה כיון שהיא עלולה לראות. (ובטעם דעת הרא"ש שבעי ז' נקיים אפילו  
 קודם תקנת רבי זירא (ולא ששה והוא כתקנת רבי ע"ש בלחוי"ש תירוצים אחדים  
 ע"ז).

(י) בדברי הלחוי"ש יכולים עכשיו לתרץ את קושית הראבי"ה שהבאנו בתחילת  
 דברינו — למה יגרע דם חימוד שלא מהני בדיקה, מאשה שיש לה וסת קבוע  
 שנאמנת לומר ברי לי שלא ראיתי. לפי הנ"ל, ניחא, דאשה שיש לה וסת קבוע  
 עלולה לראות דם הרבה ואם בדקה ונמצאת טהורה ברור הוא שלא ראתה כלל  
 דא"כ על העד בעי לאישתכוחי, משא"כ דם חימוד דהוי דבר מועט ואין הבדיקה  
 ראייה שלא ראתה דדילמא נאבד מחמת מיעוטה כפירוש הר"ן.

(יא) בסיום לדברינו נכון לעורר שהלכות דם חימוד אינן נוגעין למעשה רק  
 לקטנות שלא ראו, אבל גדולה שראתה ואפילו לא ראתה עתה רק זה ימים רבים  
 שראתה, מ"מ מסתמא עדיין היא טמאה כנדה גמורה, דמסתמא לא ספרה ז' נקיים  
 כיון שהיא פנויה, וא"כ צריכה ז' נקיים כנדה גמורה — וכתב התורת השלמים  
 (קצ"ב סק"ג) שאפשר דמטעם זה נתפשט המנהג שנוהגין עכשיו לעשות הפסק  
 טהרה קודם ספירה לדם חימוד, כיון שרוב פעמים הן נדות ממש.